

po pravici za ta knjižni dar hvaležni. Knjiga bo ver-
nemu izobraženstvu krepka sobojevnica v velikem
boju, ki se pričenja.

Prevodu bi se dalo semtertja kaj očitati: v prvih
poglavjih je ostalo očitno preveč tujk: doktrina, hipo-
teza, profil, realnost...; trdo je, če v množini rabi
n. pr. izraz zlaténica (str. 16): zlatenice so pustile
sled...; na nekaterih mestih mi je misel neumljiva,
n. pr. 41: »Prenevarno je bilo, da...« Tu v prevodu nekaj
ni v redu. Sicer pa radi priznavamo, da psihologa
Bourgeta prevajati ni lahko delo; vobče se je prevod
dobro posrečil ter hvali prelagatelja kakor tudi g. dr.
Fr. Detelo, ki je rokopis skrbno pregledal.

J. Debevec.

1. **La formation historique des limites linguistiques
italo-slovènes.** Par Milko Kos, docteur ès lettres,
Lioubliana. 1919. Str. 10.

2. **L'importance économique-politique de Trieste.**
Str. 3.

3. **Mémoire présenté par les Slovènes du pays
de Gorice au Conseil national de Ljubljana.** Str. 7.

4. **La province de Gorice une terre Yougoslave.**
Par Dr. Dinko Puc, avocat à Gorice. Str. 14.

5. **L'Istrie terre yougoslave.** Un mémorial du con-
seil national yougoslave pour l'Istrie méridionale. Ljub-
ljana 1919. (Spisano v Pulju, 20. novembra 1918.)

6. **La ligne de partage des eaux au Carse** — ligne
de démarcation. Par Ferdinand Seidl. Str. 4.

7. **La Carinthie.** Développement historique des
frontières germano-slovènes. Lioubliana 1919. Str. 17.

Teh sedem brošuric je poslal uredništvu »Doma in
Sveta« Narodni svet v Ljubljani. Drobne knjižice so
sicer, a vsebujejo najboljše in v najkrajši obliki, s
čimer Jugoslovani branimo svoje meje na Koroškem in
proti Italiji. Zgodovina, zemljepisje, narodopisje, narod-
no gospodarstvo, jezikoslovje — vse te vede morajo
zdaj govoriti za našo pravdo. Vse, kar so naši strokov-
njaki leta in leta zbirali (n. pr. Fr. Kos, Gradivo za
zgodovino Slovencev, trije debeli zvezki!) — pred širšo
javnostjo našo često neopaženi — zdaj je postalo vele-
aktualno. Hvaležni smo vsem tem pisateljem za njih
trud. Brošurice so šle v Pariz, pred mirovno konferenco.
Koliko naših gorečih želja se jih drži! Naj bi bile pri-
jazno sprejete!

J. D.

Kratka zgodovina slovenskega slovstva. Spisal dr.
Ivan Grafenauer. V Ljubljani, 1919. Založila Jugo-
slovanska knjigarna. Tiskala Jugoslovanska tiskarna.
Str. 335. Cena vez. K 14.—. Oceno prinesemo prihodnjč.

Ljubo je Dlustuš: **Silvije Strahimir Kranjče-
vić.** Živet i probrane pjesme. Izvanredno izdanje Kluba
hrvatskih književnika. Tisak Hrv. štampar. zavoda u
Osijeku. 1918. Cena K 3-60.

29. oktobra 1918 je minilo deset let, kar je umrl
Kranjčević, »najznamenitiji hrvatski liričar novijega
doba«. Klub hrvatskih književnikov v Osijeku se je
spomnil te desetletnice in izdal izbrane Silvijeve pesmi
z Dlustuševu študiju, ponatisnjeno iz almanaha »Jeka
od Osijeka« za leto 1919.

Rodil se je Kranjčević 17. februarja 1865 v Senju,
kjer je preživel svojo otroško dobo in gimnazijsko mla-

dost tih in plah, zaljubljen v pravljice in knjigo in ob-
čudujoč lepoto božjega stvarstva:

Čučec na jadranskoj stieni

Dvostruke zvijezde gledah: zvijezde neba i vode,
Pučinom tamo dalekom maglene vijo sam sjeni,
Noćna gdje jedna biserom plove...

Moja je plivala duša sjajne kroz one atome,
Slobodna dalje i više između bezdani dvije,
Ko da je velika ptica, gledajuć u dnu pod njome
Obiesno gdje joj krilo se vije.

Po dokončanih gimnazijskih študijah je vstopil, da
ustreže očetu, v bogoslovje, odkoder ga je poslal no-
vembra 1883 biskup Juraj Posilović v rimski »Collegium
germanicum«. Silvije ni čutil poklica in ko je izvedel,
da se mudi v Rimu vladika Strossmayer, je šel k njemu
in se mu razodel. Vladika mu je dal priporočilo na zgo-
dovinarja dr. Račkoga in odšel je v Zagreb »iuvenis in-
genii boni, sed animis levis, qui ad sacerdotium susci-
piendum non erat aptus«.

V Zagrebu je študiral kot privatist učiteljske in
napravil leta 1886. izpit za meščanske šole, nakar je
bil nastavljen v Mostaru na trgovsko šolo. Iz Mostara
je moral vsled denunciacije, da propagira hrvatstvo, v
Livno, odkoder je bil poklican 1894 na učiteljske v
Sarajevo, kjer je prevzel tudi uredništvo »Nade«. Po
desetih letih je postal ravnatelj sarajevske trgovske
šole, ki jo je vodil do svoje smrti. Nove službe — do-
deljen je bil šolskemu oddelku zemaljske vlade — ni
mogel več nastopiti.

Vladika-pesnik dr. Šarić je bil pri njem, ko je
umiral. »Kad ga je nekoliko puta glasno zovnuo, otvori
Silvije oči, a rastuženi vladika reče mu: 'Poljubi, Sil-
vije, onoga Isusa, koga si u životu toliko ljubio!' Silvije
maknu usnama na cjelov prudjena mu raspela, i opet
zaklopi oči. To mu bijaše zadnji cjelov.« (Str. 12.)

Osemnajstletni Kranjčević se je oglašil v Hrvatski
Vili in dve leti pozneje, 1885, je izdal prvo zbirko
»Bugarkinje«. Povećini so to žarke rodoljubne pesmi,
kakršne je oni čas pel pri nas, recimo, Gregorčič. Tudi
erotika, kolikor je je v zbirki, je rodoljubno nadahnjena.
»Dasi 'Bugarkinje' bi trebale da našoj mladeži budu
psaltir« (str. 22), vendar bi ž njimi Kranjčević ne bil
dosegel slovesa, ki ga ima v literarnem svetu. Z leti se
je poglabljaj in prisluskoval najglobljim utripom člo-
veškega srca in stvarstva, in njegova pesem je zazve-
nela kakor bron. Še se spominjam, kako mogočen vtis
so napravile name njegove »Izabrane pjesme« — izdala
Matica hrvatska 1898 —, na katere me je opozorila
pred petnajstimi leti Zofka Kvedrova. Ta zbirka znači
idejni in formalni višek Kranjčevićevega stvarjanja.
Postumno izišli »Trzaji« (Dolnja Tuzla 1912) so odmev
dvomov, ki se jim je vdal pesnik.

Literatura o Kranjčeviću je velika (gl. str. 149 in
sledeče) in dosti njegovih pesmi je prevedenih v če-
ščino, mažarščino, nemščino in florentinska »Nuova
Rassegna« je prinesla dokaj njegovih pesmi, da, celo
Marinetti je »Poesia« ga ni prezrla.

Nič čudnega, saj »spremnica, iz koje on uzima
gradju za svoje tvorevine i za njihov dekorativni nakit,
to je vasiona, iz koje on ono, što mu kad zatreba,
uzima s lakoćom brze pameti, pa to duhovitim načinom
reda i niže; smion polet fantazije i obiesno pod-

rugivanje, meka lirika i plamsava strast, frapantne antiteze i lipe poetičke prispodobе, zanosne himne i sjetne elegičke strofe — sve se to izmenjuje bujno i šaroliko, pak čitatelja podržaje u napetosti i priteže mu interes; njegove su satire začinjene finom ironijom i pustim, često jetkim humorom, njegova simbolika sjeća na mistične podobe Schneiderovih kartona; ponekad postizava namjeravani afekt nenadanim trivialnim zakretom, a da ipak jedva kad izlazi banalan i plitak.» (Str. 31.)

Pesimizem, ki preveva dobršen del Kranjčevičevih pesmi, so izbrale posamezne struje, da bi pokazale pesnika svetu z ateističnimi tendencami. Dlustuš, ki je Silvija dobro poznal in občeval prijateljsko z njim, je opovrgel po obširni analizi pesmi vsa taka podtikanja. Ugotavlja sicer, da je nekaj pesmi, ki izzvenijo v negacijo, a to mu je le dokaz, da doba ni mogla brez sledu mimo pesnika. Pretežni del pesmi pa, »kojima se vinuo u harmoničke sfere vječite istine i vječitih idejala, jesu misli ravno iz njegove duše...« (str. 76) in nam priča, da je pesnik rešil dilemma

Je su lažni idejali, ili laže ovo doba...

pozitivno krščansko.

Iz pesmi, ki sledijo studiji, dobiš pač dobro pesni-kovo sliko, a izrazite še ne. Zato moraš že vzeti njegova dela v roko. Dlustuševa analiza je dobra in je bila potrebna onim, ki so enostransko orijentirani šli preko Kranjčeviča. Kdor ga še ne pozna, naj se seznani z njim vsaj ob desetletnici njegove smrti.

Joža Lovrenčič.

Glasba.

Dva koncerta »Lisinskega« v Zagrebu.

»Lisinski«, hrvaško pevsko društvo, je priredilo 13. in 14. februarja t. l. v Zagrebu dva koncerta jugoslovanskih skladb, ki jih omenjeno društvo namerava izvajati v Parizu o priliki jugoslovanske razstave. Koncert 13. februarja je obsegal slovenske, hrvatske in srbske umetne skladbe, deloma à capella, deloma za ženski zbor in klavir. Na koncertu naslednjega dne so izvajali jugoslovanske narodne pesmi.

Namen »Lisinskega« je vsekakor na najmerodajnejšem mestu inozemstva — v Parizu — postaviti kriterij naše produktivne in reproduktivne glasbene umetnosti. Koncert v Parizu bo za nas največjega kulturnega pomena in zato moramo tudi zagrebški koncert pre-sojati iz istega stališča, saj je ta koncert bila le nekaka generalna skušnja za Pariz.

Ce hočemo v internacijonalnem orkestru kulturnih narodov igrati in z uspehom sodelovati, moramo imeti predvsem prvovrsten instrument, blagoglasen in polnozvočen, in ravno takega instrumenta — pevskega zbora — je po mojem mnenju manjkalo, oziroma ga žal zdaj v Zagrebu nimajo, in iz tega stališča, se mi zdi, »Lisinski« ni popolno uspel, ni bil povsem kôs visoki umetniški zadači, ki si jo je bil stavil. Gotovo pa je, da je dosegel zborovodja prof. Lhotka čudovite uspehe s svojim zborom. Kar se tiče golo tehnične plati, je neoporečen, kaže sploh veliko umetniško ambicijo in zmožnost, ni pa še na višku, tam kjer žari solnce čiste, neskajljene

umetnosti. Nevarnost je, da zborovodja s forsiranjem tehnično-materijalne strani ne zamori zborove duše, njegovega notranjega poleta.

Glasovni material je splošno dober, basi naravnost fundamentalni, so pa zato tudi na nekaterih p- in pp-mestih motili: bili so premočni. Soprani so v višini še krhki, pojo ostro in stisnjeno, se ne morejo razviti — vse stvari, ki jih prinese šele dolgotrajna sistematična šola. Zbor nima zato še polnega, čutnega in čuvstvenega tona, krepkega in elastičnega, ki v zvezi s predpisano melodijo skladbe šele tvori celotno dovršeno in estetično učinkujočo umetnjo.

Glede poedinega proizvajanja to-le:

Lajovčevi zbori »Večerna pesem«, »Črna lutnja« in »Napitnica«, ki so otvorili koncert, niso uspeli. Pri »Večerni pesmi« ni bilo potrebne subtilnosti, ponekod so bili basi premočni in končni crescendo je bil prehitro pritiran na višek, da je potem manjkalo potrebne gradacije. Za omenjeni Lajovčev zbor bi bilo treba mehkih, zelo plemenitih glasov in največje notranje ubranosti zbora, ki se koncentrira v dirigentu. — Druga dva zbora sta boljša.

Sledila je nato Duganova s klasično sigurnostjo formirana balada »Troje proljeće«. Vžgala sta pa šele Konjovičeva ženska zbora »Za gorom, za zelenom« in posebno »Vragolan«, čigar uspeh leži v prvi vrsti v neodoljivem ritmu.

Dobronić rešuje v »Pjesmah neostvarene ljubavi« (suitsa za mešan zbor) probleme modernega glasbenega izražanja. Piše orkester za zbor in mi mu verjamemo. Mojrski je slikano razpoloženje v zboru »Predviđanje smrti«; vse je zavito v mrak, ki mu basov »ostinato« daje čudovitega boleznega izraza. Težkoče za pevce so pa silne.

Lhotkin moški zbor »Perun« je predvsem težak; da so ga pevci zmogli in tako prednašali, je zanje velika pohvala, dvomil bi pa, če je zanj upotrebljena poraba sil sorazmerna njegovi notranji kvaliteti.

Hrističev zbor »Zvezda« je delil približno isto usodo z Lajovčev »Večerno pesmijo«. Za take mehke skladbe »Lisinski« še ni zrel. Zastopan je bil še Mokranjac s »Kozarom«, ki je razplamtli občinstvo in tvoril sijajen zaključek prvega koncerta.

Drugi večer je bil posvečen narodni pesmi. Ta večer je bil diven; bilo je tu nakopičenega toliko lepega, da nam je sapa zastajala in srce trenutoma prestalo bítí. Ta pestrost in slikovitost! In dasi pevski zbor ni vsega tako mogel, kakor bi hotel (»Rožmarin« n. pr. sem slišal od »Matice« veliko lepše peti), smo te nedostatke pozabili, še opazili jih nismo vselej, ker se nam je duša radovala ob tem velikem bogastvu našega troimenskega naroda.

In kako mnogostrana je naša domovina! Spaja glasbeno popolno heterogenske elemente. Slovenski »Rožmarin« je najčistejše durovo blagoglasje, bosanska »Nišna se zvezdica« ali »Ljubiti ću te dva dana« nas uvaja v orijentalno muziko. Dva povsem različna svetova in vmes kot notranja vez međimurske, hrvatske in srbske popevke. Zadnje, Mokranjčeva deseta rukovet »Srpske narodne pesmi sa Ohrida«, so slavile triumf. Imel sem občutek, da bi moral poljubiti tla, kjer je stal pevec-improvizator tega prekrasnega izliva trpeče, pa kljub neizrečeni bolesi še samozavestne duše. Kako majhnega in malenkostnega se čuti človek ob tej ele-